

3 Μαΐου 2025: Παγκόσμια Ημέρα για την Ελευθερία του Τύπου

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Τ Υ Π Ο Υ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΣΗΕΑ, με αφορμή τον εορτασμό της **Παγκόσμιας Ημέρας για την Ελευθερία του Τύπου** στις 3 Μαΐου, ενώνει τη φωνή του με τη Διεθνή Ομοσπονδία Δημοσιογράφων (ΔΟΔ) και εκφράζει την ανησυχία του για την αυξανόμενη επίδραση της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ) στο δημοσιογραφικό επάγγελμα, τον αντίκτυπο στις θέσεις εργασίας που απειλούνται και, κατά συνέπεια, στην ποιότητα και την αξιοπιστία της ενημέρωσης.

Σε μια εποχή που ο έλεγχος των δεδομένων (fact-checking) και η κριτική σκέψη αποτελούν επιτακτική ανάγκη περισσότερο από ποτέ, ο ρόλος του δημοσιογράφου είναι ακόμα πιο καθοριστικός. Κανένα μοντέλο Τεχνητής Νοημοσύνης δεν υποκαθιστά και δεν πρέπει να υποκαθιστά τον δημοσιογράφο, τον ανεξάρτητο λειτουργό της Ενημέρωσης, τον ελεύθερο άνθρωπο.

Η Διεθνής Ομοσπονδία Δημοσιογράφων, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα για την Ελευθερία του Τύπου, εξέδωσε την ακόλουθη ανακοίνωση:

«Παγκόσμια Ημέρα Ελευθερίας του Τύπου: Ώρα να τεθεί η Τεχνητή Νοημοσύνη στην κοινωνική ατζέντα

Την Παγκόσμια Ημέρα Ελευθερίας του Τύπου 2025, η Διεθνής Ομοσπονδία Δημοσιογράφων (ΔΟΔ), η παγκόσμια φωνή των δημοσιογράφων, ζητά την τοποθέτηση της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ) στην κορυφή της ατζέντας του κοινωνικού διαλόγου μεταξύ των δημοσιογραφικών ενώσεων και των Μέσων Ενημέρωσης. Σύμφωνα με το φετινό θέμα της UNESCO, «Ο αντίκτυπος της Τεχνητής Νοημοσύνης στην Ελευθερία του Τύπου», η ΔΟΔ καλεί τους δημοσιογράφους, τις ενώσεις και τα ΜΜΕ να συνεργαστούν

προκειμένου να διασφαλίσουν ότι η ΤΝ υπηρετεί τη δεοντολογική ειδησεογραφία, προστατεύει την ελευθερία του Τύπου και διατηρεί τις θέσεις εργασίας.

Στις συστάσεις της σχετικά με τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης, οι οποίες εγκρίθηκαν τον Ιούνιο του 2024, η ΔΟΔ τόνισε ότι «η ΤΝ δεν μπορεί να αντικαταστήσει τους ανθρώπους-δημοσιογράφους και το προϊόν της δεν πρέπει να θεωρείται «δημοσιογραφία», εκτός εάν έχει υποβληθεί σε κατάλληλη ανθρώπινη εποπτεία και έλεγχο».

Ο έλεγχος γεγονότων και η κριτική σκέψη βρίσκονται στον πυρήνα της δημοσιογραφίας: Η ΤΝ δεν μπορεί να τα πραγματοποιήσει ανεξάρτητα. Η ΔΟΔ προειδοποιεί ιδιαίτερα για τις προκαταλήψεις, τα στερεότυπα και τα πραγματολογικά σφάλματα που μπορούν να συμβάλουν στην παραπλάνηση του κοινού. Η Ομοσπονδία επισημαίνει ότι οι δημοσιογράφοι είναι απαραίτητοι για αυτά τα καθήκοντα.

Η άνοδος της διαδικτυακής παραπληροφόρησης που τροφοδοτείται από την Τεχνητή Νοημοσύνη αποτελεί μια άλλη απειλή, στην οποία πρέπει να απαντήσουμε με δημοσιογραφικό ενδεδειγμένο έλεγχο. Τα *deep fakes* αποτελούν ιδιαίτερα απαιτητική πρόκληση, υπενθυμίζει η ΔΟΔ. «Τα *deep fakes* αποτελούν άμεση επίθεση στη δημοκρατία και στο θεμελιώδες δικαίωμα των ανθρώπων σε αξιόπιστη και ανεξάρτητη πληροφόρηση», λέει ο Anthony Bellanger, Γενικός Γραμματέας της ΔΟΔ. «Οι δημοσιογράφοι βρίσκονται στην πρώτη γραμμή αυτής της τάσης και το έργο επαλήθευσης που επιτελούν γίνεται ολοένα και πιο σημαντικό, αν και πολύπλοκο».

Η ΔΟΔ καλεί τις ενώσεις και τα Μέσα Ενημέρωσης να αντιμετωπίσουν το ζήτημα της Τεχνητής Νοημοσύνης, στο πλαίσιο του κοινωνικού τους διαλόγου. Η Τεχνητή Νοημοσύνη αναδιαμορφώνει τα ειδησεογραφικά γραφεία, αυτοματοποιεί εργασίες ρουτίνας, βοηθά στην ανάλυση δεδομένων, και μπορεί ακόμη και να δημιουργεί περιεχόμενο. Αυτή η τεχνολογία έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα και να γλιτώσει

τους δημοσιογράφους από την εκτέλεση εργασιών ρουτίνας όπως η συλλογή δεδομένων. Ωστόσο, η ΔΟΔ ανησυχεί ότι λίγα έχουν γίνει στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου για να διασφαλιστεί η δεοντολογική χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης στα ειδησεογραφικά γραφεία, π.χ. αντιμετωπίζοντας άμεσα τις ρήτρες περί διαφάνειας. Η Ομοσπονδία ανησυχεί ιδιαίτερα ότι η Τεχνητή Νοημοσύνη θα μπορούσε τελικά να αντικαταστήσει τις συντακτικές αποφάσεις, οι οποίες επί του παρόντος λαμβάνονται από επαγγελματίες εντός των ειδησεογραφικών γραφείων.

Επιπλέον, η Ομοσπονδία έχει συγκεκριμένες ανησυχίες σχετικά με τη χρήση δημοσιογραφικών έργων για την τροφοδοσία της Τεχνητής Νοημοσύνης. Αυτή η συχνά αυτόματη διαδικασία μπορεί να οδηγήσει στη μη αποζημίωση των δημοσιογράφων για τα άρθρα τους, εκτός εάν έχει ήδη συναφθεί συγκεκριμένη συμφωνία με τους αρμόδιους οργανισμούς Μέσων Ενημέρωσης. Οι συμφωνίες αδειοδότησης μεταξύ ειδησεογραφικών οργανισμών και εταιρειών Τεχνητής Νοημοσύνης θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι δημοσιογράφοι αποζημιώνονται δίκαια για το έργο τους και ότι τους επιτρέπεται να επιλέξουν να μην χρησιμοποιηθούν τα έργα τους με αυτόν τον τρόπο.

Οι ενώσεις και τα Μέσα Ενημέρωσης θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν ότι οι δημοσιογράφοι, συμπεριλαμβανομένων των ελεύθερων επαγγελματιών, λαμβάνουν κατάλληλη εκπαίδευση στον “γραμματισμό” της Τεχνητής Νοημοσύνης. Θα πρέπει επίσης να βοηθούν τους δημοσιογράφους να κάνουν αυτή τη μετάβαση στην εργασία.

«Είναι καιρός όλοι στον τομέα μας να σκεφτούν από κοινού πώς η δημοσιογραφία μπορεί να προσαρμοστεί στο εξελισσόμενο τοπίο της Τεχνητής Νοημοσύνης, διαφυλάσσοντας παράλληλα τα δεοντολογικά της πρότυπα και τις βασικές αξίες της ελευθερίας του Τύπου», λέει ο Bellanger. «Το μέλλον της δημοσιογραφίας είναι ένα μέλλον όπου η ανθρώπινη εποπτεία, η διαφάνεια και η λογοδοσία παραμένουν στο επίκεντρο της χρήσης της Τεχνητής Νοημοσύνης. Πρέπει να διασφαλίσουμε ότι η τεχνολογία υπηρετεί την ενίσχυση του έργου των δημοσιογράφων, όχι την υπονόμευσή

του».

Η ΔΟΔ καλεί όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (δημοσιογράφους, ενώσεις, οργανισμούς Μέσων Ενημέρωσης και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής) να συνεργαστούν για την ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών για την Τεχνητή Νοημοσύνη που θα δώσουν προτεραιότητα στα δικαιώματα και την ευημερία των δημοσιογράφων. Αυτός ο στόχος θα πρέπει να περιλαμβάνει τον καθορισμό σαφών ορίων για τον ρόλο της Τεχνητής Νοημοσύνης στα ειδησεογραφικά γραφεία, την ενίσχυση της διαφάνειας στις διαδικασίες της Τεχνητής Νοημοσύνης, τη διασφάλιση ότι οι δημοσιογράφοι θα αμείβονται και θα μπορούν να επιλέξουν να μην χρησιμοποιείται το έργο τους από την Τεχνητή Νοημοσύνη, καθώς και την προστασία της συντακτικής ανεξαρτησίας. Η Ομοσπονδία υπογραμμίζει, επίσης, τη σημασία των συλλογικών διαπραγματεύσεων, ώστε να διασφαλιστεί ότι η φωνή των δημοσιογράφων θα συνεχίσει να ακούγεται, όσο αυτές οι τεχνολογίες ενσωματώνονται όλο και περισσότερο στο τοπίο των Μέσων Ενημέρωσης».

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

